

Агенција за филм на Република Северна Македонија
Agjencia për film e Republikës së Maqedonisë së Veriut

Годишен план за проценка на ризици од корупција за 2023 година на Агенција за филм

Зајакнување на меѓуинституционалната соработка во борба против корупцијата

Корупцијата како константна закна за стабилноста на државата, потребно е во континуитет да се пресретнува и совладува со сите законски и институционални алатки, како превентивен, така и репресивен план. Во таа насока, потребно е зајакнување на меѓуинституционална соработка и воспоставување на контакти помеѓу административните службеници и клучните чинители задолжени за справување со корупцијата, со тоа што, ќе се овозможи навремена и квалитетна размена на информации и сознанија за корупцијата, кои ќе резултираат со ефикасно санкционирање на извршителите.

Потребно е јакнење на капацитетот на Институцијата за борба против корупција и развивање на соработка со Државната комисија за спречување на корупција. Борбата со корупција бара постојан ангажман на сите релевантни тела во земјата, кои постапуваат согласно нивните законски утврдени надлежности. Оттука, меѓуинституционалната соработка на вработените со горенаведените институции, ќе биде водечка сила во борбата против корупцијата. За таа цел, потребно е потпишување на меморандуми за соработка кои ќе придонесат во целосно идентификување на коруптивните елементи.

Јакнење на алатките за отчетност и транспарентност во работењето на институцијата

Вработените во Агенцијата за филм, при извршување на работните задачи не смеат да го доведат личниот интерес, материјалниот и нематеријалниот интерес во судир со јавниот интерес и со нивниот статус да предизвикаат судир на интереси.

Потребно е да се водат од принципите од законитост, ефикасност, доверливост, независност, самостојност, чесност, професионалност, отчетност и транспарентност. Потребна е внимателна анализа на ризиците и ситуациите коишто може да доведат до потенцијален судир на интереси и корупција при вршење на службените работи, за што е потребно навремено преземање мерки за отстранување на можноста за судир на интереси и корупција.

На веб страницата на Агенцијата и понатаму ќе се продолжи со практиката да се објавуваат информации, извештаи, работни средби од дневните настани што се поврзани со работата на Агенцијата за филм.

Борбата против корупцијата не е единствен процес, туку подразбира ангажман на целото општество и иницијативност на сите нивоа. Секој поединец има законска и морална обврска да се бори против корупцијата. Ова значи, не само препознавање на корупцијата и воздржување од коруптивни дејствија, туку и пријавување случаи на корупцијата.

Агенцијата за водење на матичните книги, води политика за спречување на корупцијата и тоа на следниот начин:

- Агенцијата не толерира коруптивно однесување, односно, искористување на функцијата, јавното овластување, службената должност и положба во насока на остварување било каква корист за вработениот или негов близок. Исто така, Агенцијата не толерира било каква друга форма на неетично и неморално однесување забрането со Закон и спротивно на етичкиот кодекс на однесување.
- Директорот и раководните лица на сектрите, се одговорни за проценка и отстранување на ризиците коишто придонесуваат за корупција, проневера, крадење, поткуп, судир на интереси, како и користење на влијанија и врски со цел, добивање на повластен третман или каква било друга форма на неетично и незаконско однесување.
- Административните службеници се должни да се однесуваат чесно и одговорно и да ги почитуваат пропишаните процедури и рокови за постапување, да бидат лојални кон институцијата, да избегнуваат судир на интереси и да се грижат за угледот на институцијата во јавност, без разлика дали се наоѓаат на работното место или не, во тоа време.
- Вработените се должни да пријават било какво коруптивно однесување на начин пропишан во процедурите, за пријавување на случаи во кои постои сомнеж на корупција или друго неетично однесување.
- Вработените на кои им бил даден поткуп или биле поттикнувани на незаконски или неетички дејствија треба на културен начин да ја прекинат комуникацијата со лицето кое нуди поткуп и писмено да го известат надлежното лице во институцијата. Притоа, вработениот треба да ги појасни деталите вклучително – времето, местото, соворниците и предметот на разговор.
- Доколку, вработениот не постапи согласно пропишаната процедура, против него ќе биде покрената соодветна постапка.
- Пријавувањето на коруптивно однесување на лица коишто се вработени во Агенцијата за филм, е должност за секого. Тоа не е лично прашање, ниту право на избор, туку е дел од службена должност и одговорност.
- Вработените кои биле сведоци или имаат основно сомневање за неетично или незаконско однесување на вработените во Агенцијата, мораат во печатена

форма, телефонски или преку електронска пошта, да го информираат овластеното лице во институцијата.

- На вработениот, којшто пријавува корупција, му се гарантира дека информациите се целосно доверливи.
- Директорот и раководните структури во Агенцијата, врз основа на искрено убедување дека пријавата се темели на вистина, го гарантираат правото на заштита од одмазда и закани кон лицата, коишто пријавиле неетичко и незаконско однесување.

Со оглед на ризиците коишто се наметнуваат од областа на корупцијата, Институцијата има алатки и механизми, со коишто ги заштитуваат внатрешните процеси и постапки. Во рамки на надлежноста и делокругот на работењето засега не се идентификувани фактори, кои го отежнуваат функционирањето на Институцијата.

Проценка на ризиците од корупција

Корупцијата се манифестира низ разни форми и на толку софистициран начин, што само професионалци можат да ја препознаат. Од овие причини корупцијата претставува многу комплициран проблем, што нужно бара од земјите и од меѓународната заедница во целина, да изградат подобри и поефикасни методи и инструменти за нејзино сузбивање.

Таква е проценката кон ризиците од корупција, кој е првиот и клучниот чекор од процесот на подготовкa на Годишниот план за спречување корупција во Институцијата. Врз анализа направена на факторите на ризици во делокругот на работата и општо во системот на Агенцијата, постојат повеќе области, кадешто е можна појава на корупција. Главен акцент во антикорупцискиот план е ставен на вработените и раководство и согласно тоа Агенцијата има приоритетни цели во антикорупциската активност каде се наведени:

- Јакнење на интегритетот на вработените во Агенцијата;
- Почитување на Кодексот за административни службеници и законските прописи;
- Меѓуинституционалната соработка во борба против корупцијата и криминалот преку платформата за интероперабилност, спроведување проценка за ризик од појава на корупција на работните места, професионализација, департизација и

деполитизација на вработените, континуирана и специјализирана обука во Агенцијата, преземање превентивни активности кон нововработените службеници, јакнење на довербата на граѓаните и мотивирање да пријават корупција, зајакната контрола и надзор и јавни набавки, како и зајакнување на меѓународна соработка во борба против корупција, со кои се очекува дека ќе даваат резултат, а притоа, извршување на задачите професионално, согласно законите, прописите и интерните процеси.

Причини, услови и фактори за овозможување корупција

Закон за спречување корупција и судир на интереси (член 8 став 5), поимот „ризик од корупција“, го дефинира каков бил вид на внатрешна или надворешна слабост или процес што може да претставува можност за појава на корупција во државните тела, јавните претпријатија и други институции од јавниот сектор, што вклучува и прашања како што се: судир на интереси, некомпатибилност на функциите, примање подароци и други недозволени плаќања, лобирање, немање систем за заштита на укажувачите, измама, несоодветно користење на овластувањата, дискрециони овластувања, финансирање на политички партии и кампањи, спротивно на Законот, трговија со информации и нивно неовластено користење, транспарентност на процедурите и документите, како и други прашања коишто се релевантни за интегритетот.

Во најширока смисла на зборот, корупцијата е искористување на службената положба за приватни цели. Ова значи дека кога постои корупцијата, вршењето на јавни овластувања и работи од јавен интерес, добива карактер на вршење одпределени услуги само за оние граѓани што можат да ги платат или во смисла на Законот, подразбира „искористување на функцијата, јавното овластување, службената должност и положба за остварување на каква и да било корист за себе или за друг“. Праксата кај нас досега, вообичаено покажувала дека, вработените строго ги почитуваат начелката кои ги содржи Законот, како што се: начелата на законитост, интегритет, јавност, заштита и одговорност, што е индикатор дека службениците на Агенцијата може да ја препознаат и да се справат со можноста за пробивање на корупцијта во делокругот на работењето.

Воспоставување на алатки и контролни механизми за надминување на детектираните различни области

Корупцијата има широк спектар на штетни ефекти врз општеството. Таа ги поткопува демократијата и владеењето на правото, го загрозува квалитетот на животот, може да предизвика појава на сериозен криминал и закани за безбедноста на целокупната општествена заедница.

Како алатки и механизми за надминување на детектираните ризични области, односно, намалување на можностите и создавање неповољни услови за извршување коруптивни дела, Агенцијата за ефикасна борба против корупцијата, подеднакво ги има: нормативните решенија, институционалната рамка, ефикасна примена на законите, институционалниот и личниот капацитет и интегритет, како и соработка меѓу институциите.

Јакнење на капацитетите на институциите со особен акцент на јакнење на интегритетот на вработените

Интегритетот во равбодењето на вработените на Агенцијата, претставува принцип на постојано однесување во согласност со етичките вредности. Истиот, може да се разгледува како интегритет на индивидуите и интегритет на институцијата. Воедно, интегритетот, поттикнува и обезбедува независност, професионалност и отчетност во извршувањето на надлежностите утврдени со законите и другите прописи. На ниво на една организација, интегритетот значи „отпорност кон корупцијата“, додека систем на интегритет го означува збирот од сите политики, стандарди и процедури воспоставени во една организација, коишто ја зајкнуваат нејзината отпорност од страна на нејзините вработени.

На лично ниво, интегритетот значи поседување знаење и вештини, но, и личен етички капацитет, решителност и професионалност да се почитуваат воспоставените правила и практики, и секогаш да се работи во полза на јавниот интересе, да се одбгенува можниот судир бна интереси и да не се придонесува за создавање негативни и штетни услови и околности во работењето. Затоа, поаѓајќи од ова, Агенцијата во нејзините антокорупциски активности во голема мера го има истакнато јакнењето на интегритетот на вработените.

Почитување на законските прописи, кодексот за етичко однесување и кодексот за административни службеници

Правната рамка е основа на пренесување на минималните задолжителни стандарди и принципи на однесување на секој јавен службеник. Законите и прописите би можеле да ги утврдат фундаменталните вредности на јавната служба и треба да ја обезбедат рамката за упатување, истражување, дисциплинска постапка и гонење.

Управата исто така, како приоритетни цели го има почитувањето на Кодексот на административни службеници и законските прописи. Имено, секој службеник е потребно да има висок степен на познавање на кодексот за административни службеници во којшто е утврдео дека службениците не смеат да постават материјална или во друга зависност од граѓани или органи, не смеат да ги користат службените овластувања, со цел стекнување лична корист, како и, имаат обврска да се спротивставуваат на сите форми на корупција во рамките на Агенцијата.

Зајакнување на довербата на граѓаните кон институциите и мотивирање на пријават корупција

Најзначајна алатка во намалување на борбата против корупцијата е мотивацијата на граѓаните да пријават корупција. Одлуката на граѓаните да се спротивстават на ситуацијата во која, за да ги остварат своите права се принудени да ги наградуваат службениците надовр од нивната службена должност, е првиот чекор кон овој процес, а тоа е долготраен процес, којшто бара упорност, професионален одност и меѓусебна соработка со граѓаните. Нивото на поддршка од граѓаните зависи од степенот на нивната меѓусебна доверба, кој пак, ќе зависи од ефективноста и спроведвањето, како и извршувањето на своите должности, професионално, правично и чесно. Само ваквиот меѓусебен однос, ќе доведе до зголемена доверба помеѓу вработените во Агенцијата и општо, што, само по себе ќе резултира со зголемена ефикасност во постапувањето на вработените.

Зајакната контрола и надзор на јавните набавки

Постапките за јавни набавки во целост се спроведуваат преку електронскиот систем за јавни набавки, и истите се транспарентни, како и јавно достапни за јавноста. Сите потребни документи се објавуваат на веб страницата на Агенцијата.

Точно и прецизно се врши планирањето на постапките за јавни набавки и во законски утврден рок.

Службеното лице не смее да врши незаконско влијаните во постапката за јавна набавка. Системот за јавни набавки и неговото спроведување се темелат врз начелата на слободно движење на стоките, слобода на основање, слобода на обезбедување на услуги, како и начелата на економичност, ефикасност, конкуренција помеѓу економските оператори, транспарентност, еднаков третман на економскиот оператор и сразмерност.

Професионална едукација на вработените преку постојано одржување на обуки за надградба на знаењето, обуки за практична примена на Законот за јавни набавки и обуки за антикорупција во јавните набавки.

Спречување на корупцијата, на сите нивоа е клуч за крицијална и успешна антикорупциска политика, но и обврска на државите кои произлегуваат од Конвенцијата на Обединетите нации против корупција и соодветните документи на Советот на Европа на Европската Унија.

Во оваа насока, интегритетот и корупцијата се две спротивставени појави, додека со корупцијата во смисла на Законот за спречување на корупцијата се подразбира „искористување на функцијата, јавносто овластување, службена должност или положба за остварување на каква и да било корист за себе или друг“, односно, секое коруптивно дејство претставува кршење на интегритетот. Концептот на интегритетот е составен дел на системот за добро владеење. Кога се говори за добро владеење, во основа се мисли на градење и негување на духот на интегритетот на лично и на институционално ниво, со што би се поттикнала и би се обезбедила независност, професионалност и отчетност во извршување на надлежностите утврдени со законите и другите прописи. На ниво на една организација, интегритетот значи „отпорност кон корупција“, додека систем за интегритет го означува збирот на сите поитики, стандарди и процедури воспоставени во една организација, кои ја зајакнуваат нејзината отпорност кон корупцијата и го намалуваат ризикот од коруптивното однесување од страна на нејзините вработени.

Поаѓајќи од горенаведеното, Агенцијата за филм, за водењето на матични книги, почитувајќи ги начелата на законитост, интегритет еднаквост, јавност и заштита од одговорност, посебно ставајќи акцент врз интегритетот на вработените, нивната стручност и компетентност, важи за институција кај која приоритет е јавниот интерес.

Годишниот план за спречување на корупцијата на Агенцијата за водење на матичните книги е така дизјаниран што дејствува превентивно, односно е насочен кон намалување на ризиците за корупција преку зајакнување на регулативата, јакнење на функционалноста на институциите на системот и враќање на довербата во него, јакнење на свеста и вклучување на граѓанското општество, како и јавноста во антикорупциските напори. Годишниот план е заснован врз објективни процесии цели, коишто резултираат со континуирано намалување на корупцијата, а нејзината имплементација ќе испрати силна порака до македонското општество, дека борбата против корупцијата конечно се остварува.

Постојат повеќе закони кои се однесуваат на корупцијата. Меѓу позначајните се:

- Закон за спречување на корупцијата;
- Закон за спречување на судир на интереси;
- Кривичниот законик;
- Закон за заштита на укажувачи и
- Законот за лобирање.

Во заложба на меѓународна заедница во борбата против корупцијата, се донесени: Конвенцијата на Обединети нации против корупција и Цивилна конвенција за спречување корупција.

Директор,

Бојан Лазаревски

Изготвил:

Сара Нешкоска